

menta és la *Rosa centifolia* L. o la *R. damascena* Mill. cultivades en els jardins i en el seu defecte la *R. canina* L. ben autòctona, que ha servit qualque vegada per a substituir-les (1). En una relació de simples emprats en el segle XIV que extreu Mn. Font i Sagué (de la *Tarifa de gabelas* d'Avinyó de 1397) l'única aigua ros que s'hi inclou és l'*ayga rosa damasquina*. No obstant tornant a la *Pharmacopea* repetidament al·ludida, trobem que ultra l'aigua destil·lada de Rosa d'Alexandria és a dir de *R. centifolia* L. hi figura la de *Rosarum rubrarum* o *R. gallica* L., cultivada, que és la que entra en l'aigua oftàlmica de l'Alòs, per ésser un dels components dels *Rhodomel Nicolai*. Entre els col·liris, l'hidrolat de roses és el que ha tingut i continua tinguent més importància.

* * *

Fixant per un moment l'atenció en les restants substàncies, que componen aquest medicament complex, se'n treu una instrucció: és que abans d'usar-lo s'havia de remenar; car la túdia, òxid de zenc impur és insoluble en l'aigua i el verdet, barreja d'acetats cúprics bàssics, és només parcialment soluble

Amphibien und Reptilien aus dem noerdlichen und oestlichen Spanien gesammelt von Dr. F. HAAS

von

Robert MERTENS

(Sonderabdruck aus den Abhandlungen der Senckenbergischen Naturforschenden Gesellschaft Bd. 39, Heft 1, 1925, Frankfurt A. M.)

per

Joaquim MALUQUER

La per molts conceptes profitosa estada del Dr. HAAS a Catalunya en els anys 1914 a 1919, va proporcionar al Museu Senckenbergià de Frankfurt a M. l'oportunitat d'augmentar les seves col·leccions herpetològiques amb molts exemplars que foren posteriorment estudiats pel Dr. MERTENS amb la minuciositat i científic encert propis de tant conegut naturalista.

(1) Littré—Gilbert, Dictionnaire de Médecine. XXI ed., Paris.

(2) L. c., pp. 158-9.

L'estudi aquest, figura entre les publicacions del Museu Senckenbergià del any 1925, i un tiratge apart de l'esmentat treball em fou enviat pel Dr. MERTENS, gentilesa que li agraeixo, al ensemps que considero amb certa recansa, lo que aital treball hauria sigut per a mi alguns anys ennera, quan en començar a estudiar la fauna erpetològica catalana i volguer recopilar tot lo que sobre ella s'havia publicat, no trobava res que'm pogués servir per fonament, tant sols d'ací d'allà algunes formes de dubtosa classificació esmentades en les topografies mèdiques i en les ressenyes d'algunes excursions.

No és la fauna erpetològica de Catalunya, una part de nostra fauna per quin estudi mostrin els joves naturalistes interés, emperó quan ne surti algun d'aficionat, afortunadament per a ell i per a l'Història Natural de nostra terra, es trovarà ja amb fonaments sobre els quins encaminar les seves recerques. Entre aquests fonaments ocuparà el primer lloc el treball del Dr. MERTENS.

Comença el treball que comentem, amb una introducció on indica l'autor el basament del seu treball i des d'on agraeix l'ajut que amb dades o amb exemplars ha tingut de diversos col·laboradors, entre els que esmenta de Barcelona els senyors Salvador MALUQUER, FAUST, KAYSER, AGUILAR-AMAT i l'infrascrit.

Les generalitats que segueixen a l'introducció són interessantíssimes, doncs hi abunden les consideracions sobre la fauna erpetològica de la Península Ibèrica i un estudi zoogeogràfic de la repartició de Reptils i Amfibis en ella.

En l'estudi sistemàtic hi figuren de Catalunya les 39 formes següents o siguin com diu MERTENS els 2/3 de les que's troven a la Península:

Salamandra salamandra taeniata Dueringen.

Euproctus asper Dugès.

Triturus marmoratus Latreille.

Alytes obstetricans boscai Lataste.

Pelodytes punctatus Daudin.

Pelobates cultripes Cuvier.

Bufo bufo spinosus Daudin.

Bufo calamita Laurenti.

Hyla arborea arborea Linnaeus.

Hyla arborea meridionalis Boettger.

Rana muta muta Laurenti.

Rana ridibunda perezii Seoane.

Rana dalmatina Bonaparte.

Rana iberica Boulenger.

Clemmys leprosa Schweigger.

Emys orbicularis Linnaeus.

Hemidactylus turcicus turcicus Linnaeus.
Tarentola mauritanica mauritanica Linnaeus.
Anguis fragilis Linnaeus.
Lacerta muralis muralis Laurenti.
Lacerta muralis liolepis Boulenger.
Lacerta viridis viridis Laurenti.
Lacerta ocellata ocellata Daudin.
Acanthodactylus erythrurus erythrurus Schinz.
Psammodromus hispanicus edwardsianus Dugès.
Psammodromus algirus algirus Linnaeus.
Chalcides bedriagai Boscá.
Chalcides striatus Cuvier.

Natrix natrix astreptophora Seoane.
Natrix viperina Latreille.
Coluber viridiflavus viridiflavus Lacépède.
Coluber hippocrepis Linnaeus.
Elaphe longissima Laurenti.
Elaphe scalaris Schinz.
Coronella gironnica Daudin
Coronella austriaca fitzingeri Bonaparte.
Coelopeltis monspessulana monspessulana Hermann.
Vipera aspis aspis Linnaeus.
Vipera latastei Boscá

D'aquestes 39 formes, 29 hi són representades entre els exemplars que recollí el Dr. HAAS i quin nombre ratlla en els 750.

Segueixen a les descripcions de les formes esmentades, les llistes de Reptils i Amfibis per localitats, l'aclaració dels noms geogràtics i finalment una molt completa bibliografia. Acompanyen al treball 3 làmines, una de fotogravats de localitats típiques i dos de *Lacerta muralis muralis*, *L. muralis liolepis*, *L. viridis viridis*, i *Acanthodactylus erythrurus erythrurus*.

Donat a conèixer el treball del Dr. MERIENS als nostres consocis, i en l'impossibilitat de fer-ne un extracte, tot i fent remarcar que dit treball bé mereixeria una traducció completa, sols vull glosar alguns punts, els següents:

Hyla arborea arborea Linnaeus.

MERIENS esmenta un sol exemplar, recollit a Pobla de Segur en 4.VI. 19. per Salvador MALUQUER. Coneixem un altre exemplar de la mateixa localitat i procedència que actualment figura en les col·leccions del British Museum, donat per mi a Mr. PARKER en la meua visita d'Octubre 1925 a dit Museu.

Rana ridibunda perezi Seoane (*Rana esculenta perezi* Seoane)

A aquesta forma pertanyen segons el Dr. MERIENS les esmentades per mi com a *lessonae* en el BUT. de l'INST. CAT. d'HIST. NAT. XIX pag. 105, procedents de Sant Miquel del Fay i del Estany de Montcortés. Per tractar-se de material del Dr. HAAS i no ésser possible disposar d'ell per a estudis detallats, segurament sofrirem error en determinar-les com a *lessonae* en lloc de *perezi*. Els exemplars foren també tramesos al Dr. BOSCA a qui li semblaren igualment pròxims a la forma *lessonae*.

Lacerta muralis liolepis Boulenger.

La *L. muralis liolepis* era coneguda fins ara de poques localitats. Les formes de sargantanes de Catalunya no estudiades encara, foren sempre determinades com a *L. muralis* tot simplement. Boulenger diu d'aquesta forma, que sols és coneguda dels voltants de València i de Sevilla i Cádiz. El Dr. HAAS en recollí a Catalunya 134 exemplars, entre les següents localitats: Flix, Poble de Segur, Estany de Montcortés, Collegats, Poble de Lilet, Fosca de Palamós; aquests exemplars foren estudiats junt amb cinc exemplars de Sarrià donats per Salvador MALUQUER al Dr. HAAS.

Creiem encertada la repartició que fa MERTENS, a les formes *muralis muralis* i *muralis liolepis* de les sargantanes que esmentades de Catalunya, no han sigut examinades per ell

Lacerta viridis viridis Laurenti.

Tots els exemplars trobats fins ara a Catalunya, pertanyen a la forma *typica* de BOULENGER. Una bona col·lecció de *L. viridis viridis* del Montseny, foren donats per mi al British Museum en la visita avans esmentada

Aprofitem l'oportunitat que'ns dona aquesta nota per a demanar als naturalistes que en ses excursions recullin Reptils i Amfibis, que són per nosaltres especial *desiderata*, els següents rarament esmentats de Catalunya:

Hyla arborea arborea L.*Hamidactylus turcicus turcicus* L.*Lacerta viridis viridis* L.*Acanthodactylus erythrurus erythrurus* Sch.*Chalcides bedriagai* Bosca.*Chalcides striatus* Cuv.*Coluber viridiflavus viridiflavus* Lac.*Coluber hippocrepis* L.*Elaphe longissima* L.*Vipera aspis aspis* L.*Vipera latastei* Bosca

Agraïm al Dr. MERTENS les referències als nostres treballs erpetològics i li agraïm també el gran plaer que ens ha proporcionat amb el seu estudi.

Barcelona, novembre 1925.